

Zsidóságért-díj 2017

A díjazottak: Füge István, Pasternák Antal, Paszternákné Kertész Zsuzsanna, Rákos Imre, Zám Lajosné Ildikó és Kunos Péter ügyvezető igazgató díjátadó (fotó: Szentgyörgyi Ákos) – cikkünk a 4. oldalon olvasható

A 2018-as naptári év kiemelt programjai a KZSH-nál

ENSZ Holokauszt Emléknep és TuBiSvat
Purim
Pészach – széder este (I. széder)
Komáromi Napok
Mártírnap – előtte 1968-2018 találkozó
Zsidó Kultúra Európai Napja
Erev Rosh Hasanah
Rosh Hasanah I. napja
Kol Nidré
Jom Kippur
Szukkot
Kirándulás
Chanuka

2018. január 28., vasárnap
2018. március 1., csütörtök
2018. március 30., péntek
2018. május 1., kedd
2018. június 10., vasárnap
2018. augusztus 26., vasárnap
2018. szeptember 9., vasárnap
2018. szeptember 10., hétfő
2018. szeptember 18., kedd
2018. szeptember 19., szerda
2018. szeptember 30.
2018. október vagy november
2018. december 2., vasárnap

Zárul a MACHAR programunk

Online oktatási programunk lassan befejeződik. A négy szemeszter több mint 150 oktatási kisfilmje az alábbi linken nézhető vissza <http://keh-reg.com/machar/> a regisztráció után. ■

Szerkesztői gondolatok

Néhány nap, és beköszönt chanuka ünnepe. Ilyenkor eszembe jut, amikor a kétezres évek elején a Rabbiképző vasárnaponkénti liturgia szakos oktatónapjain arról tanultunk, hogy a chanukiát, a nyolcágú gyertyatartót mindig az ablakba szokás tenni. Számomra ez valahogyan elképzelhetetlen volt, nálunk odahaza a nagymamám mindig a régi varrógépre tette, mi a konyhaasztalon gyűjtöttünk, a hitközségnél sem helyeztük ki a Menház ablakába. Szóval nem is értettem, miért annyira különleges, ha az ablakban hirdetjük a jeles napok üzenetét nyolc egymást követő este.

Néhány éve, Izraelben kutatva, aztán megértettem, mit jelent, ha minden otthonból chanuka csodája világít. Sötétedés után útnak indulva az egyetemről, Ramat Gan kicsiny utcáin bandukolva gyönyörködtem a pislákoló lángokban, melyek ugyanúgy ott álltak az ablakokban vagy a kertekben a legkisebb családi házaknál, mint a toronyházak tizenegynéhányadik emeletén. Középek előtt, s azok tetején álló chanukiákról nem is beszéltem.

Hirdessük hát a csodát 5778-ban is, boldog ünnepeket! ■

PA

Mazel tov, Smuel bácsi!

A sokak által ismert Smuel Navon, a Szarvasi Tábor egykori vallási felügyelője és konyhavezetője november végén ünnepelte 90. születésnapját Bné Brakban. A jeles napon népes családján kívül az Izraelben élő szarvasiak is köszöntötték. Mi is szeretnénk csatlakozni az ünneplőkhöz, ezúton kívánunk jó egészséget, feleségével együtt sok örömet gyermekeik, unokáik és dédunokáik körében. Szeretettel a Hitközségi Híradó szerkesztői és a komáromi közösség tagjai. ■

Klikkelj a zsidóságra!

A budapesti **Lauder Javne Zsidó Közösségi Iskola** 2015 őszen indította el e-learning programját. Távközponttal tesszük lehetővé 7-18 éves vidéki és határon túli zsidó fiatalok bekapcsolódását a Lauder Iskola zsidó oktatási programjába. A tanterv **a zsidósággal és a héber nyelvel kapcsolatos ismeretek** széles spektrumát nyújtja az alapoktól kezdve egészen a haladó szintig. A program, az oktató és a diákok által előre egyeztetett időpontban, heti rendszerességgel **online** zajlik. **További információk és jelentkezés a 2018. januárban induló csoportokba:** <https://lauder.community/budapest> illetve e-mail: e-learning@lauder.hu ■

Kérjük a támogatását!

Kedves Olvasónk! Kérjük, lehetősége szerint támogassa a Komáromi Zsidó Hitközség programjait, a HH megjelenését, épületeink, temetőnk felújítását.

2008. január 1-től támogatását az alábbi bankszámlaszámokra küldheti (támogatás személyesen a KZSH titkárságán és csekken is lehetséges):

Belföldi átutalás Szlovákiából:

26384962/0900 – Slovenská sporiteľňa vagy
10103804/5200 – OTP Slovakia

Nemzetközi átutalás külföldről:

A KZSH címe: Židovská náboženská obec v Komárne, Eötvösa 15, 94501 Komárno, Slovakia

IBAN: SK0609000000000026384962 SWIFT: GIBASKBX

Bakunk címe: Slovenská sporiteľňa, Palatínova 33, 94501 Komárno vagy

IBAN: SK5252000000000010103804 SWIFT: OTPVSKBX

Bankunk címe: OTP Slovakia, Záhradnícka 10, 94501 Komárno

Köszönjük!

Magyarországi olvasóink figyelmébe: Kedves Olvasónk!

Kérjük, hogy az egyházaknak adható személyi jövedelemadója 1 százalékát a Magyarországi Zsidó Hitközségek Szövetsége részére ajánlja fel a 0358-as technikai számon. A MAZSIHISZ rendszeresen támogatja a KZSH munkáját!

Külföldi olvasóink figyelmébe: Támogathat már Paypalon keresztül is!

A Komáromi Zsidó Hitközség megnyitotta Paypal számláját, adományait az alábbi címre küldhetik: help@menhaz.sk

Hitközségi Híradó (Spravodaj) – a Komáromi Zsidó Hitközség lapja (mesačník ŽNO v Komárne). Alapítva 1996-ban (1996), **főszerkesztő** – szerkesztő: Paszternák Tamás (tamas.paszternak@menhaz.sk), Paszternák András (andras.paszternak@menhaz.sk), **munkatársak** – spolupracovníci: Haas Judit, Mgr. Piczek Ferenc, **tördelőszerkesztő** – grafická úprava: Saláth Richárd, **olvasószerkesztő** – jazyková korektúra: Vadász Magda (Budapest), Paszternákné Kertész Zsuzsanna (Komárom), Katarína Potoková (Nitra), **nyomtatás** – tlač: Nec-arte Kft., Komárom, a **KZSH címe** – adresa ŽNO: Židovská náboženská obec, Eötvösa 15, 945 01 Komárno, Slovakia, tel.: 00421/35/7731-224, e-mail: kile@menhaz.sk, tel.:/fax: 00421/35/7725-355. **Regisztrációs szám:** EV 3424/09. **ISSN** 1337-091x. **IČO:** 34073400. Alapítva 1996-ban. Realizované s finančnou podporou Úradu vlády Slovenskej republiky - program Kultúra národnostných menšín 2017. Periodikum je nepredajné. **Lapunk Önnek készült, kérjük ne dobja el!**

Faliújság

rövid hírek

✧ A KZSH-t, a HH-t és a Shalom klubot támogatták anonimitásukat kérő adományozók. Köszönjük!

✧ Komárom városa támogatásával megkezdődött a temetőben a védett sírok felújítása.

✧ A KZSH irodája december 27-29-ig zárva tart, ebben az időszakban a kile@menhaz.sk címen érhető el közösségünk.

✧ Pozsonyban november közepén ült össze a Szlovákiai Zsidó Hitközségek Központi Szövetségének elnöksége és a hitközségek képviselői. A résztvevők elfogadták a közösségek új, egy évre szóló finanszírozásának rendszerét, mely szerint a belső pályázatok megszűntek, 2018-tól más mutatók alapján történnek a támogatások.

✧ Nyitra Megye Önkormányzata támogatásával elkészült a mikvét (rituális fürdő) és az Eötvös utca 9-et bemutató háromnyelvű (szlovák, magyar, angol) szórólapjaink, térképünk és kültéri roll-upjaink.

Támogatónk / naši sponzori:

ÚRAD VLÁDY
SLOVENSKEJ REPUBLIKY

NADACIA
EZRA

Megvalósult
a Magyar Kormány
támogatásával

Chanukai gondolatok

A fény ünnepének is nevezzük. Az év azon időszakában ünnepeljük, amikor a leghosszabbak az éjszakák, kevés napfényben van részünk. Nyolc napon keresztül azonban minden este egy lánggal többet gyújtunk meg.

A nyolcas szám a zsidó vallás szerint a tökéletesség szimbóluma, nem véletlen, hogy a brit milára (körülmetélésre) nyolcnapos korban kerül sor.

A chanuka szóban felfedezhető a chinuch, azaz nevelés kifejezés is. Az biztos, hogy a zsidósággal a gyermekek az olyan vidám ünnepeken keresztül kerülnek leginkább kapcsolatba, mint amilyen chanuka vagy purim, azaz, a látványos szokások fogják meg őket leginkább. De ez nem csak a gyermekekre igaz. A felnőttek körében is előnyt élveznek az egyszerű-

ben betartható ünnepek. Azt tapasztalom, hogy Magyarországon a legkedveltebb ünnepek egyike chanuka. Emellett az oktatás/nevelés azt is szimbolizálhatja, hogy a zsidók legyőzték a görögök kultúra térhódítását.

Chanuka a Szentély felavatásának ünnepe is. Miután legyőzték a makabeusok a görögöket, a Szentély romjai között egy kis korsó olajat találtak, amely egy napra lett volna elegendő, azonban nyolc napig kitartott, amíg felavatták az új Szentélyt.

Vallásos körökben olajat szokás

gyűjtani, legköserebbnek az olajbogyóból készültet tartjuk. A chanukiát az ablakpárkány bal oldalába helyezzük, mert a mezüze a jobb oldalon található. Fontos, hogy legalább 30 percig égjenek a gyertyák! A lángokat jobbról balra gyújtjuk meg. Ezalatt nőknek semmiféle munkát nem szabad végezniük! A gyertyákat legkorábban a csillagok feljövetele után lehet meggyújtani, legkésőbb éjfélig. ■

Felhasznált forrás: Rosenberg Leopold: A zsidó vallás törvényei – a Sulchan Aruch dióhéjban

Miklós Dóra

(www.zsblog.hu)

Balogh Istvánnak, a Scheiber Sándor Gimnázium és Általános Iskola tanárának ünnepi beszéde

Elhangzott Kol Nidrékor a komáromi zsinagógában – I. rész

Hölgyeim és Uraim! Tisztelettel és Szeretettel köszöntöm önöket Kol Nidré estéjén!

Jom kippur, az engesztelés napja, tisri hónap 10. napja, más néven a szombatok szombatja – héberül: sábat sábaton. Idén ráadásul egybe is esik a bűnbánat napja a pihenés napjával. A legutóbbi hetiszakaszunkban, a Háázinuban, a Tóra utolsó előtti hetiszakaszában, Mózes énekében áll a következő sor:

„Emlékezzél a rég letűnt napokra, vedd fontolóra az esztendőket nemzedékről nemzedékre! Kérdezd meg atyádat, majd elmondja, véneidet, ők majd elbeszélik!”

E lírai költemény formájában előadott utolsó figyelmeztetésben kéri Mózes a népet, maradjon hű az Tórához az ő halála után is. A szakasz azzal végződik, hogy az Ö.való felszólítja Mózeset, menjen fel a Nebó hegyére, ahol meg fog halni, mert idézem: „csak szemközt láthatod az országot, de nem léphetsz be a földre, amelyet Izrael fiainak adok.”

Mi volt az a súlyos és megbocsáthatatlan vétek, amiért Mózesnek, a zsidóság legnagyobb prófétájának ez a sors jutott? A történet magában olvasva szinte banálisnak tűnhet, ezért pró-

báljuk meg tüzetesebben megvizsgálni: A zsidók negyven éve vándorolnak a sivatagban, útjukat tömérdek megpróbáltatás kíséri, és ők panaszkodnak is szorgalmasan – de minden akadály elhárul idővel, lényegében Mózesnek köszönhetően. De a lázongás újra és újra elkezdődik, itt épp azért, mert szomjasak. Az Ö.való azt mondja Mózesnek, hogy beszéljen a sziklához és víz fog jönni belőle. A „beszélj” a sziklához utasítás ellentétes a negyven évvel korábbi esettel, mikor Mózes az Örökkévaló utasítását követve ütötte meg a sziklát – és víz áradt belőle. Most Mózesnek beszélnie kell, miközben meglehetősen feszült lelkiállapotban lehet. Az események leírását megelőző mondatokban olvashatunk nővérének, Mirjammak a haláláról. Bár ő sem volt feddhetetlen – Mózes sokat köszönhet neki, hiszen Mirjam volt az, aki sok évtizeddel korábban a csecsemő Mózeset megmentette az életnek. És Mózes gyászolja a nővérét, mindeközben pedig a kemény nyakú nép évtizedeken keresztül folytatott engedetlenségeinek feszültsége sűrűsödik immáron benne. Ez mind háttérrel lehetett arra, hogy az utasítással ellentétesen megüti a sziklát. Semmi sem történik, ezért még egyszer meg-

üti a sziklát és víz jön belőle. Az Örökkévaló válasza: mivel megütötte a sziklát, ahelyett hogy beszélt volna hozzá, nem te fogod a zsidó népet bevezetni Izrael földjére.

Bűn és büntetés meglehetősen aránytalannak tűnik. Bölcsseinknek nem kevés igyekezetébe kerül megvilágítani, mi is lehetett a dolog hátterében. Felmerül a minden felelősséggel bíró vezető mindenkori alázata, helyzetfelismerése, feddhetetlenségének elvárása, de ezeken túlmenően is terjedelmes irodalma van a magyarázatoknak.

Ezen a helyen, túl a Ros hásánával kezdődő tíz napos bűnbánati időszakon, mégis inkább a szöveg alapvető tanulságára szeretném felhívni a figyelmet: a Tórából az derül ki számunkra, hogy még a legnagyobb próféta sem tökéletes ember – talán nem is kell annak lennie. Ettől válik igazán emberré és emberivé. Lehet ő a zsidóság legnagyobb tanítója, a kereszténység és az iszlám szent könyvének is meghatározó alakja a hibáival együtt is. Sírja ismeretlen és ő maga Kánaán földjét soha sem érinthette tulajdon lábaival, tettei és története mégis az emberi kultúra alapjaiba vannak bevésve. ■

Folytatjuk.

Zsidóságért díj

A Magyarországi Zsidó Hitközségek Szövetsége 2017. december 3-án tartott Aközügyülésén „Zsidóságért díjban” részesült Paszternákné Kertész Zsuzsanna és férje, Pasternák Antal.

A díjátadáskor elhangzott laudáció: A házaspár két fiukkal és a helyi közösség lelkes tagjaival együtt több mint húsz éve szervezi a komáromi zsidóság vallási és kulturális életét. Mindketten aktívan közreműködnek a 21 éve rendszeresen megjelenő Hitközségi Híradó kiadásában és terjesztésében. Könyvek és oktatási programok szerkesztéséhez járulnak hozzá, konferenciákat, megemlékezéseket szerveznek. Paszternákné Kertész Zsuzsanna Holokauszt túlélők gyermekeként a Borsod-Abaúj-Zemplén megyei Hídvégardó községben született. A hagyományokhoz hűségesen ragaszkodó, kóser háztartásban nőtt fel Miskolcon. Nyíregyházán szerzett magyar-országi szakos tanári oklevelet. 1975 óta él Komáromban. Nyugdíjba vonulásáig általá-

nos iskolai tanárként dolgozott.

Paszternák Antal szintén Holokauszt túlélők gyermekeként született Komáromban, édesapja tizenhét évig volt a helyi hitközség elnöke. A csehországi Liberecben szerzett textilmérnöki diplomát, és nyugdíjba vonulásáig a textilszakmában dolgozott. 1997 óta vezet a közösséget.

A házaspár Kassán ismerkedett meg egymással, 42 évvel ezelőtt házasodtak össze a rabbiképző zsinagógájában Scheiber Sándor professzor úrnál.

Kertész Zsuzsannának és Pasternák Antalnak fontos szerepük volt a Menház megújításában, a mikromúzeum és a könyvtár kialakításában. Segítik a városban gyökereiket keresőket. Fontosnak érzik az épített zsidó örökség emlékének megőrzését. Az ő munká-

juknak is köszönhető, hogy a zsidó közösség a hagyományok őrzésével, két nyelvű nyitott programjaival gazdagítja Komárom kulturális életét.

Nagyon szépen köszönjük áldozatos munkájukat. ■

Selyés szavalók Debrecenben

A 2017-es évben a Debreceni Zsidó Hitközség, Debrecen Városa és a Magyarországi Zsidó Hitközségek Szövetsége immáron 19. alkalommal rendezte meg a dr. Kardos Albert Nemzetközi Vers- és Prózamondó Versenyét, melynek a Debreceni Zsidó Hitközség székháza adott otthont október 22-23-án.

A Szabó Magda által megálmodott és elindított verseny idén is hasonló forgatókönyv szerint folyt, mint az elmúlt években: a vasárnapi elődöntőket hétfőn a döntő követte. Szintén hétfőre maradt az eredményhirdetés s az azt megelőző gálaműsor. A hagyományosan négy – gyermek, ifjúsági, felnőtt és szépkorú – kategóriában zajló verseny tavaly egy ötödikkal, az énekelt versekkel bővült. Az évről évre növekvő versenyzőgárda idén rekordot döntött: 52 produkciót láthatunk-doboghattunk. Az állandóság és a hagyomány követése nemcsak a verseny menetében figyelhető meg. Főleg a felnőtt és a szépkorú kategóriában évek óta visszatérő szavalókkal is találkozhatunk – nagyon érdekes és izgal-

mas figyelemmel követni vers-, ill. prózaválasztásukat, repertoárjuk bővülését, mely hűen tükrözi pillanatnyi lelkiállapotukat is. A gyermek és ifjúsági kategóriában az az izgalmas, hogy szinte évente új arcokkal, tehetséges szavalókkal ismerkedhetünk meg. Akár új, akár már jól ismert versenyzővel találkozunk az ember, egyben biztos lehet: a Kardos-szavalóversenyen baráti, szinte családis a hangulat. S ezt a kellemes közeget nagyban elősegítik a debreceni hitközség munkatársai és Zámbori Edith irodavezető. Nekik köszönhető az oldott versenyhangulat, a kitűnő vendéglátás, a finom ételek, a kényelmes elszállásolás.

Tény, hogy egy verseny legfontosabb szereplői maguk a versenyzők; ám – ha már verseny – nagy hangsúlyt kap a bírálóbizottság is. Az ő szakmai felkészültségük, elvárásaik nagyban meghatározzák a verseny színvonalát, sőt a versenyzőknek és felkészítőiknek útmutatóul szolgálnak a jövőt illetően is. Szakmai felkészültségben és művészi színvonalban idén sem volt hiány a debreceni szavalóversenyen.

A zsűri munkáját annak elnöke, dr. Feuermann László magyartanár, a Debreceni Zsidó Hitközség elnökhelyettese irányította.

A zsűri tagjai voltak: Fohn Veronika – magyartanár, Kreislerné dr. Grósz Zsuzsanna, a Debreceni Zsidó Hitközség elnökhelyettese, Lang Eszter – képzőművész és Muzsnay Árpád, az Erdélyi Magyar Közművelődési Egyesület főtanácsosa.

A Selye János Gimnáziumot idén három szavalónk képviselte. A gyermek kategóriában (14 éves korig) **Fiala Tímea** tercis és **Fekete Lujza** secundós, míg az ifjúsági kategóriában (14–18 év) **Jankulár Tamás** III.A osztályos diákunk versenyzett. Elfogulatlan felkészítőként mondhatom, hogy diákjaink az elmúlt évekhez hasonlóan és az elvárásoknak megfelelően teljesítettek, s idén is büszkének és elégedettek lehetünk az elért eredményekkel:

Fekete Lujza a 2. helyen végzett, **Jankulár Tamás** pedig 1. helyezést ért el.

Nagy erőbedobással készülünk a jövő évi versenyre, hisz 2018-ban a dr. Kardos Albert Nemzetközi Vers- és Prózamondó Verseny jubileumi XX. évfolyama kerül megrendezésre, mely egyben tisztelgés lesz Szabó Magda élete és életműve előtt. ■

*Spátay Adriana
magyartanár, a diákok felkészítője*

Zsidóság Pécssett

Beszélgetés Goldmann Tamással a Pécsi Zsidó Hitközség elnökével, a Magyarországi Zsidó Hitközségek Szövetsége alelnökével

Goldmann Tamás vagyok, 50 éves. Egy kisvárosban, Salgótarjánban születtem zsidóságára büszke, de nem vallásos családban. Nagyszüleim alapelménye volt a Soa, így számomra is sokáig a zsidóságom alappillére volt az áldozatokhoz való kötődés. A magyarországi rendszerváltáskor találkoztam a Kadima Zsidó Cserkészcsapattal, akkor értettem meg, hogy mártírjaink emlékének az a legjobb megőrzése, ha élő zsidó közéletet szervezünk.

A civil életben tanítónak, szociális munkásnak és szociálpolitikusnak tanultam, és azóta is ebben a szférában dolgozom. Foglalkoztam mozgás- és értelmi fogyatékosokkal, segítettem önállóságukban megrekedt családokat, szerveztem a pécsi hajléktalanelátást is. Jelenleg a Pécsi Zsidó Hitközség dr. Szántó László Szeretetthonát vezetem. Intézetünk az egyik legkeresettebb a városban. Újításainkért megkaptuk a neves magyarországi segélyszervezetek által alapított Jószolgálat Díjat. Három gyermekem van. A legidősebb fiú, 24 éves, kommunikáció szakos hallgató. 14 éves lányom egy hatosztályos gimnázium tanulója és – szüleit meglepve – matematikatanárnak készül. Legkisebb, 8 éves fiam pedig az iskola mellett a magyar vízilabdázás újabb aranykorát készíti elő. Feleségem gyermekpszichológus, egy bölcsőde vezetője.

Kérjük, mutassa be olvasóinknak a Pécsi Zsidó Hitközség múltjának legfontosabb állomásait.

A Pécsi Hitközség mindig is tipikusan neológ közösség volt. Léven Pécs püspöki székhely, nem engedtek a katolikusokon kívül más vallásúakat betelepíteni az 1800-as évek közepéig. Mikor aztán szabad utat kaptak elődeink és lakhatási engedélyt, 1842-ben meg is alakították a hitközségünket. Fontos dátum 1869, ekkor készült el a város – egyébként második – máig használt Zsinagógája. Hitrokonaink jelentős szerepet játszottak a város polgárosodásában, hiszen az első bank, a börgyártás és a faipar kialakítása is nevükhöz kötődik. Jánosi Engel Adolf a szénbányászat megalapítója volt régióinkban. A hitéletet olyan neves rabbik pécsi jelenléte emblematizálja, mint Israel Löw, Kohut Sándor, dr. Perls Ármin és Wallenstein Zoltán. A felszabadulás után pedig prof. dr. Schweitzer József több mint 30 évig volt Pécs rabbija.

A komáromi és a pécsi közösség történetében fontos kapocs dr. Wallen-

stein Zoltán személye, hogyan őrzik a neves főrabbi emlékét Pécssett?

Pécssett a város egy utcánével adózik a jeles főrabbi emlékének. A Hitközségünk dísztermét nevezte el róla. Fényképe ott látható irodai szobám falán, így sokszor szembesít döntéseimkor – a többi híres pécsi rabbival együtt – felelőségemmel.

Milyen a pécsi zsidó élet napjainkban?

Tipikus magyarországi, vidéki kile a miénk. Sok értékes emlékekkel és egyre kevesebb emberrel. Közösségünk képes arra, hogy minden pénteki és szombati I'ten tiszteletet megtartson – köszönhetően elsősorban Schönberger András főrabbi úr áldásos tevékenységének-, de minjan inkább csak péntek este van. (Igaz ilyenkor kiddus is van és nagy beszélgetések a közösségben.) A nagyobb ünnepeken azért láthatjuk valaha volt erőnket, és bízunk is benne, hogy előbb utóbb megtörténik a csoda és újra helyproblémával küzdünk majd.

A kulturális életünk motorja dr. Stark András, pszichiáter főorvos, aki városszerte is ismert művészetszervező. Az idén rendeztük meg az I. Pécsi Kulturális Fesztivált. E mellett rendszeresen szervezünk Zsidó Szabadegyetemet és más eseményeket. Mitzki Ervin, aki 20 évig volt a Dunántúli Napló főszerkesztője, most 90 évesen is gyakorolja hivatását és a népszerű, Gyertyaláng újságunk szerzője, szerkesztője egyben.

Infrastruktúránk a már említett Zsinagóga mellett, a 800m²-es hitközségi épület, amelyek egy része kiadásra kerül. A temetőnk, 3 hektár, komoly feladat elé állítja szervezőkészségünket. Munkahelyem az 58 férőhelyes bentlakásos idősotthon a város egyik legszébb art deco épülete. Mivel tagjaink jelentős része nyugdíjas korú, részükre segítőbiztosítunk a szervezési, életvezetési nehézségek kezelésére.

Hogyan látja a kis vidéki közösségek jövőjét?

A vidéki közösségeken érezni leginkább a Soa hatását. A szomszédunk-

ban Mohács egy kis kile volt a maga 400 fős zsidóságával. Ezzel a számmal ma a legnagyobb lehetne. Látom az elnéptelenedő kis közösségeket, ez szomorú, de Ben Gurion szavait sem feledem: „Aki nem hisz a csodákban, az nem realista.” A vidéki zsidóság fontos építőköve közösségünknek és én hiszem, hogy az is marad.

Tavaly a Magyarországi Zsidó Hitközségek Szövetsége alelnökévé választották. Milyen feladatokat lát el e funkcióban?

Nagy megtiszteltetés volt számomra, hogy jelöltek erre a pozícióra. Mielőtt jelöltek beszélgettem Heisler elnök úrral és elmondta, hogy fontosnak érzi, hogy a MAZSIHISZ erősödjön a szociális ellátás mennyisége és minősége tekintetében. Közösségünk fejlesztésére ebben szeretném kamatoztatni tapasztalataimat. Azért is tartom ezt fontosnak, mert a magyar zsidóság döntően járult hozzá a magyarországi szociálpolitika kialakulásához. Hagyományaink ápolása – és Tórai parancsolat is – az esetekről való gondoskodás. Az eddigi időszakban sikerült megértenem a nehézségeket, most zajlik az erőgyűjtés, nemsokára talán látszik is majd valami. Létre szeretnénk hozni egy információs és segélyvonalat, mely első jele lehet a változásoknak ezen a területen.

Milyen tervei vannak a jövőben a közösségépítés terén?

Ha Pécssett gondolkodom, sok olyan embert ismerek, akik aktívabb tagjai lehetnének közösségünknek. Szeretném, ha azok a halachikusan nem zsidó emberek, akik eddig is sokat segítettek – elsősorban múltunk megismerésében – a jövőben is nálunk fejtenék ki aktivitásukat. Jó volna, ha a vallási élet egy olyan mag lehetne, amelyre számos kulturális és szociális aktivitás épül. ■

PT

(A cikkben említett Stark András 2017.12.9-én elhunyt.)

EGY ÉV IZRAELBEN

Dr. Paszternák András útinaplója

67. fejezet „Darda Szaba” és a nagy felfedezés

(2012. március 22.)

A csütörtök este, az „amit ma megtehetsz, ne halaszd holnapra” jegyében a heti nagy-bevásárlás időszakai. A 61-es buszon teljesen véletlenszerűen hozom meg a döntést, a négy környékbeli szupermarket közül melyiket részesítsem előnyben. Van a kicsit messzebb lévő vadiúj, a parki óriási, a plázás mindig zsúfolt, és a közeli, de nem esik útba. Múlt héten a kanyoni Mega-ban késztetést éreztem, hogy a kocsiba helyezzek egy akciós, három DVD-és Hupikék törpikék rajzfilmsomagot. Na jó, bevallom, régóta filóztam már azon, ha máshogy nem ragad rám a héber, talán meséket kéne nézni. Legalább négyszer, korábban is már majdnem beszereztem a kis kék apróságokat. Végül, sosem tettem a kosárba. Szarvasi Negeves madrichként is túl infantilisnek találtam, hogy posztdoktorként rajzfilmeket vásároljak önmagam szórakoztatására.

Hupikékre sikeredett hát az előző sabsz. A kis kék erdei lények héber diskurzusa legalább elterelte a figyelmemet a szombat esti, a vendégház tulajaja és az egyik renitens szomszéd közötti, folyosói “valóság showról”. Négy-öt epizód megnézése után egy elnevezés biztosan beíródott a szótáramba, Törppapát DARDA SZABÁNAK nevezik erre felé. Különös, amíg nem kezdtem a 133. blogbejegyzés írásához, eszembe sem jutott, hogy a Youtube-on is nézhettem volna héber meséket.

Igaz, mégis más az ágyam mellett látni minden reggel a DVD-s dobozt.

Ha már a nyelveknél tartunk, kilenc hónap kemény kutatómunka eredményeként rákaptam az első magyarul beszélő kollégára a nanoépületben. Teljesen véletlenül, épp mintát vittem mérésre, egy eddig általam még nem használt műszerhez, amikor az előre egyeztetett megbeszélésen a laborvezető azt kérdezte, hogy angolul vagy magyarul beszéljünk-e? Azt szokták mondani, magyar szót mindenfelé hallhat az ember. Ezért sem fért a fejembe, miként fordulhat elő,

hogy a kémia és a nanotechnológia területén még nem akadtam össze Kárpát-medencei gyökerű tudóssal itt a kampuszon.

Mindezek mellett ezerrel pörög az izraeli hétköznapok mókuskereke. Rengeteg ötlet, feladat, kutatási kihívás jellemzi a nanos, csöppet sem szürke hétköznapokat. Ma reggel a szikrázó napsütésben káprázatos arcát mutatta Ramat Gan, repülni tudtam volna a boldogságtól, hogy itt lehetek. Aztán az egyetemi gyaloghídnál szembejött az első géppisztolyos katona, s én is visszaestem a földre a szárnyalásból.

Újra csütörtök, s hazafelé ismét bementem a szuperbe, ezúttal a vadiúj távoliba, bizony, bizony, ez már egy másik történet.

U.i.: A tavasz megőrizte a macskákat. A héten két verbális támadást is elszenvedtem. Az egyik esetben kedvenc padomon majszoltam az ebédre vett szendvicsemet, mikor elém állt egy négy lábú, s félelmetes szuszogással részt követelt magának a sonkás kalácsból. Tegnap shvarmázás közben ugrott majdnem az asztalra egy folyamatosan nyávogó macske. Ja, s az itteni cicák miért nem értik, hogy SICC!

(2012. március 23.)

Fennállásának hatvanadik évfordulóját ünnepelte a héten a Kol Israel, az izraeli rádió magyar adása – olvastam tegnap este a Facebookon. Nem volt belőle nagy sajtóhír, más, hazai oldalakon nem is futottam bele a kerek évfordulóról szóló beszámolóikba. 15 perc naponta magyarul, az éterben.

Fura, mióta az Interneten is hallgatható az adás, odahaza alig telt el olyan este, amikor ne kattintottam volna rá az oldalra. Mégiscsak más közvetlenül hallani a kinti eseményekről – gondoltam teljes meggyőződéssel. Amióta Izraelben vagyok, két-három alkalomnál többször nem vitt utam a rádió weblapjára, s az még véletlenül sem merült fel bennem, hogy esetleg „igazi” rádión hangolódjak rá az adásra. Kinek van este kilenc körül ideje rádiót „csavargatni”, amikor annyi minden van?

Emlékszem, először Miskolcon, a nagymamámnál töltött nyári szünetek alatt hallottam „Izrael magyar hangjáról”. Esténként bekapcsolta a régi, bú-

tordarabként tisztelt, kis terítővel díszített készüléket, s meghallgattuk az ereci híreket. Egy évtizeddel később, kamasz fejjel a Svájc-ból kapott kétkezetes magnó antennáját ide-oda mozgatva próbáltam hallhatóvá tenni a rövidhullámon sugárzott műsort. Nagy harc volt minden este, hogy legalább egy-két percre élvezhető legyen a távolból érkező, sajnos akkoriban sem túl rózsás híráradat.

Most itt lenne az alkalom, aztán mégsem, kicsit olyan ez mint az Új Kelet. Amikor ott látod az újságosnál vagy a könyvüzletben, biztos megveszed, ha éppen elfogyott vagy már nem is rendelnek (mint a hozzám közeli boltban), azért nem indulsz neki a városnak, hogy felkutasd.

Az elmúlt hónapok alatt szinte egyetlen magyarul beszélő ismerőstől sem hallottam: „Este azt mondta a Kol Israel...” s ez azért sajnos jelent valamit. Egyrészt a világháló, az ezernyi hírportál, tv-adó zajában, akkor amikor percről percre követhetők a világ eseményei, nehéz, s talán picit reménytelen feladat is a készülékek elé csábítani a hallgatót 15 percre. Másrészt, mégis csak jó érzés, hogy van egy műsor, amely anyanyelvünkön készül nekünk, éljünk akár a diaszpórában, akár itt a Szentföldön.

„... Kedves Hallgatók, Önök a Kol Israel magyar adását hallották Jeruzsálemből, Izrael fővárosából... erev tov, Jerusalamim!”

Mit kívánhatok az adás készítőinek, legalább még 60 évet, bis 120!, s ha úgy jön ki a lépés, biztos belehallgatok. ■

Folytatjuk

Feuerstein Azriel:

KELJFELJANCSI

Utóirat 5. rész

Ne zavarjátok a fejünket a tényekkel. A sajtóban és a kapcsolatos részeken, az egyetemeken mindentudó mérszárosok forognak, akiknek a kezük véres a lemészárolt „Szent Tehenek” véréből, és akiknek a munkálkodása miatt ez az állatfajta a megsemmisítés előtt áll. Itt az ideje, hogy a még megmaradt Szent Teheneinknek természetvédelmi területet és menhelyet teremtsünk.

Miért kell nektek elolvasni ezt a könyvet?

Rendben van, mondjátok, megmagyaráztad nekünk – és lesznek talán olyanok is, akik azt fogják mondani, hogy nem éppen röviden – hogy miért írtad ezt a könyvet, és mondjuk, hogy megbocsátjuk neked. De miért kell ezt nekünk elolvasni? Van hazánk? Ahogy ti mondjátok, „joffi”, valóban nagyszerű. Csan Szu Linnek is van hazája. A te véleményed szerint ez a haza érdemes arra, hogy istápolják, hogy támogassák, hogy harcoljanak, és ha kell, meghaljanak érte? Tényleg minden dicséretet megérdemelsz, hogy ott élsz, és vigyázol rá, és tudod mit, még, mondjuk, meg is köszönjük ezt neked. De mondd meg nekem, kedves szerző, miért kell nekem a te bajaidról olvasni? Árva lettél, kínoztak, éhezettek, a nadrágba csináltál, tetveid voltak? Ez mind sajnálatos, kétségen kívül, de miért fontos nekem például tudni, hogy a tetvek az ing alatti papírzsákra menekülnek, vagy pedig a haldokló lágyékán összpontosulnak. Miért kell ezt nekem, nekünk elolvasni? Hiszen ez undorító! Van hazánk? Olyanok lettünk, mint a többi nép? Akkor légy olyan jó, ne zavarj a csendet, hagyjad, hadd tenyesszek disznókat Texasban, hadd dolgozzak Kaliforniában, a Szilikon völgyben, mint számológép szakértő, legyek sebész Chicagóban, sikeres ügyvéd New-Yorkban, előadó a Sorbon egyetemen, a Holocaust Múzeum igazgatója Lettországból. Tudod mit kedves szerző, ha nincsenek túl sokan (tudod, az utóbbi időben egy kicsit zseniáns veled, a miatt, amit a szegény arabokkal tesztel) de ennek dacára, köszönhetsz is nekünk. De csendesen, ne keltsünk feltűnést. Örülök, hogy megismertelek és a viszontlátásra.

Hát, nem. Van ugyan hazánk, de nem vagyunk olyanok, mint minden más nép. Ha disznótenyésztő vagy Texasban és hallottad, hogy a családban valami különös nevű gombócokat szoktak enni, húsvét táján, „knédlit?” ha a középkori francia balladák katedrájának vagy a rektora Sorbonban, és izraelita vallású francia, ha katolikus elnökölt vagy Amerikában, akinek a nagyapja véletlenül Kohn volt, fel kell hogy ébredjél néha éjjelenként, arra gondolván, hogy mi lett volna, ha... Ha hetven évvel ezelőtt született volna, véletlenül, rossz időben és rossz helyen, valahol Európában, talán utánad is Hep, Hep-et kiabáltak volna, talán a te szüleidet és gyermekeidet is ezerféle módszerrel ölték volna meg. Ezért, olvassátok csak szépen el ezt és az ehhez hasonló könyvet, olvassátok az éhségről, a megaláztatásokról, a fájdalomról, a tífuszról és a tetvekről,

és mindarról, amit mi, akik nem hallgattunk a történelem intelmeire, kellett, hogy végigszenvedjünk. Én realista vagyok, és nem várom, hogy levonjátok a helyes tanulságot. Talán még szerencsénk lesz egymáshoz a zsidó történelem valamelyik gócpontján.

És mi itt? A mi kötelességünk, hogy biztosítsuk az állami, a nemzeti létünket, mint ahogy a többi nép tett ezt a történelem valamilyen szakaszán. Hozzá kell tapadnunk ehhez a földhöz, és itt kell, hogy éljünk a környező arabokkal, ha lehet jó, ha másképp nem megy, rossz szomszédságban. És emelt fővel tisztáznunk kell, először is saját magunk előtt: mi itt fogunk élni, vagy senki sem fog itt élni.

Ha valaki azt hiszi, hogy van más lehetőségünk is, mint az, hogy hozzáláncoljuk magunkat ehhez az országhoz mindenképpen és mindenáron, az gondoljon arra, ami hatvan évvel ez előtt történt. Az éjjel robogó vonatokra, amelyek zavartalanul vágattak rettenetes rakományukkal, anélkül, hogy különösebb figyelmet keltettek volna, a környezet sajnálata és részvéte nélkül. A szülőkre, akiknek tehetetlenül kellett nézniük a gyerekeik szenvedését, a gyerekekre, akik szégyenkezve látták a szüleik megalázását. Gondoljunk a milliókra, akiket elpusztítottak, akik meghaltak, nem, mint mártírok, nem, mint szentek, nem valami célért, nem valaminek a védelmében, hanem csak azért, mert mások akarták az elpusztulásukat és nem volt, aki mentse, vagy akarjon menteni.

Gondoljunk most, hatvan év után ezekre a milliókra és a milliók között azokra, akik a legdrágábbak voltak nekünk! Gondoljunk rájuk tehetetlen dühvel, ökölbe szorított kézzel, vad haraggal és végtelen fájdalommal!

Vigasztalódjunk az ország építésében!

VÉGE Kíryat Motzkin - 2004. december

Szerkesztői zárszó

Hosszú évek teltek el azóta, hogy Feuerstein Azriel elkezdtünk e-mailezni. Könyvének kéziratát ajánlotta a Hitközségi Híradó hasábjaira. Nagy örömmel kezdtünk bele izgalmas élettörténetének közlésébe 2011 májusában, tudtuk, hosszú évekig biztos pont lesz a lap oldalain a terjedelmes írás. Ezt megelőzően, a 179. újság hasábjain (2011. április - <https://kehreg.files.wordpress.com/2011/05/hh2011aprilis.pdf>) közöltük az író bemutatkozását, beharangozva a 2004-ben írt, először héberül, majd magyarul és angolul is megjelent művet. Mint minden történet, egyszer ez is véget ér.

Sajnos Azriel egészségi állapotának romlásával jó ideje elmaradnak már elektronikus levelei, de ez nem gátolt meg minket abban, hogy ígéretünkhöz híven Önök elé tárjuk lebilincselő, nehéz korszakokkal bőven tarkított történeteit. Nem maradt más hátra, mint köszönetet mondani a SZERZŐNEK – bízunk benne, hogy eljut hozzá – és valamennyi Olvasónknak, akik hat és fél éven át követték a fejezeteket! ■

Löwinger Mancie szakácskönyvéből

Honnan származik az ételünk?

Az izraeli televízió egyik kedveltebb műsorát két nagyon kedvelt személy vezeti. Az egyik Izrael Áhároni, híres szakács és kulinária szakértő, a másik Gidi Gov kedvelt énekes és színész. A műsorukban különböző országokba látogatnak, és ott megismerkednek a helyi ételekkel és a szokásokkal. A mostani műsorban a földközi-tengerparti országokba látogatnak és két ellenkező tényt akarnak bebizonyítani.

Az első az, hogy minden országnak megvannak a saját különleges ételei, amelyek századokon át kísérték az embereket és az ételek szerint fel lehet felismerni az országokat. A másik tény az, hogy minden országban lehet találni olyan ételeket és szokásokat, amelyek az ország történelmét tükrözik, illetve idegen hatásokat az élet minden szakaszában főleg a mindennapi életben és a konyhában.

Az egyik műsorban a két szereplő Görögországba látogatott. Az ország földrajzi körülményei olyanok, hogy ott könnyebb volt kecskéket és bárányokat tenyészteni, mint teheneket. Pont azért a híres görög tejtermékek, főleg a joghurt és a feta sajt kecsketejből készül és fontos helyük van a minden napi étlapon. Ezt el lehet mondani a világhíres görög olívaolajról és az olívaolajról is. A hegyekben könnyű volt olíva fákat ültetni, az éghajlat megfeleltet sikeres termésre. Tudva levő, hogy a görög konyha egyik fontos összetevője padlizsán, amely nem termeltek. Ez az, ami a történelem ad választ. A padlizsán Indiából származik és török utazók a XIV. században behozták a padlizsánt

Törökországba. A XV. században az Ottomán Császárság elfoglalta Görögország nagy részét, kivéve a szigeteket, egészen a XIX. századig, pontosabban 1832-ben lett Görögország független ország. A hosszú évek kulturális és kulináris hatásai mai napig is érezhetőek.

A marokkói kirándulásukon nehezebb volt bebizonyítani az idegen hatásokat, de ott is sikerült. A marokkói konyha gazdag, és sokszínű. Minden ebéd vagy vacsora tartalmaz sokféle zöldséget, gyümölcsöt és húsetelt. Nincs olyan, hogy ne legyen tálaljanak az étkezés befejezésére édességet vagy süteményt sok dióval, mandulával és mézzel. A két utazó nem hagyta abba a dicséretet és látható volt, hogy mennyire élvezik munkájukat. Mikor elkezdtek kutatni a fűszerek forrását, akkor újból a történelemhez fordultak. Kiderült, hogy Marokkóban a legkedveltebb fűszerek a Távol-Keletről származnak a régi időkben, illetve be lehet bizonyítani, hogy mivel Marokkó olyan stratégiai ponton fekszik hogy már a X. század előtt is távol-keleti fűszerkereskedők Marokkón át utaztak Dél- és Észak Európába, így Marokkóba is elkezdtek és

mai napig is használják a távol-keleti fűszereket mint a fahéj, szegfűszeg, bors, koriander és mások, melyeket az indiai konyhából ismerünk. Később afrikai utazók is Marokkón át mentek Európába, azoknak a hatásait is találhatjuk az ételekben, ilyen például a szezámmag.

A chanukai fánkot mindenki ismeri, szereti vagy nem, főleg a magas kalória tartalma miatt, de más konyhában is található hasonló étel. Innen ismerem a következőket: az alszországi zeppele, Dél-Amerikai csorosz, a Görögországi lokmadhes és a marokkói Szpingy.

Mivel Görögországgal kezdtük a beszámolót és a görögöknek kapcsolatuk van a chanuka ünneppel, leírom a Görög lokmadhes receptjét.

Hozzávalók a fánkhoz: 2 pohár liszt, 1 pohár tej vagy langyos víz, 1 evőkanál élesztő, 1 evőkanál cukor, 2 evőkanál olívaolaj, 1/2 kiskanál só.

Hozzávalók a sziruphoz: méz és pirított szezámmag

Elkészítése: Az élesztőt felfuttatjuk 1 kanál cukorral és 1/2 pohár tejjel vagy vízzel. Utána az összes hozzávalót összekeverjük mixerrel, hagyjuk pihenni míg meg duplára kel.

Mély lábasban olaját melegítünk, kanállal kis gombócokat formázunk, aranybarnára sütjük. A kész fánkokra olvasztott mézet csurgatunk és rájuk szezámmagot hintünk. ■

Dr. Orna Mondschein

Wallenberg nyomán

November 16-án Nagymenyeren a Kereskedelmi Akadémia és Corvin Mátyás Gimnázium adott otthont a Raul Wallenberg Egyesület által szervezett Wallenberg nyomán vetélkedő területi fordulójának. A résztvevőket üdvözölte Molnár Imre, a Pozsonyi Magyar Intézet igazgatója és Mikóczy Dénes, a város alpolgármestere. A 2017. június 15-én meghirdetett vetélkedőn több jelentkező közül végül négy csoport vett részt: Pozsonyból, Dunaszerdahelyről, Győrből és Nagymenyerről.

A Horn Gábor, az Egyesület elnöke által vezetett zsűri először értékelt a csapatok által előzetesen elkészített Facebook-oldalt és videóinterjút. Ezt követően 25 feladatból álló tesztet oldottak meg, naplót készítettek, majd külügyi témájú kérdezz-felelet játékban vettek részt a diákok.

A tíz területi fordulóból a győztes csapat, és a bírálók szertint a teljesítményük alapján arra érdemesek, vetélkedhetnek majd a januárban sorra kerülő országos döntőben.

Köszönjük, hogy a komáromi hitközség képviselőiként ott lehettünk a versenyen. Az iskolával nagyon jó a kapcsolatunk. A nagymenyeri diákok a Holokauszt emléknapon minden évben ellátogatnak a Menházba és a temetőbe.

A régióban Nagymenyér az egyetlen olyan település, ahol ugyan már nem élnek zsidó emberek, de az önkormányzat és a Csemadok szervezésében júniusban rendszeresen szép ünnepségen emlékeznek meg a városból elhurcoltakra. A megyeri születésű túlélő, Weisz Józsu: Nagymenyertől Givatájimig című visszaemlékezését lapunk folytatásokban közölte. ■

Výstava z diel Leopolda Horovitzza v Košiciach

Rozhovor s PhDr. Janou Švantnerovou, PhD.

Kurátorka Slovenskej národnej galéria a Židovského komunitného múzea v Bratislave. Magisterské štúdium v odbore dejín výtvarného umenia absolvovala na Filozofickej fakulte Univerzity Komenského v Bratislave, rigorózne na Trnavskej univerzite v Trnave a doktorské na Masarykovej univerzite v Brne. Od roku 2007 do 2013 pracovala v Slovenskom centre židovského kultúrneho dedičstva v Bratislave. Od roku 2012 pracuje v Slovenskej národnej galérii a v Židovskom komunitnom múzeu v Bratislave. Tvorbe Leopolda Horovitzza sa venuje od roku 2003.

Čo máme vedieť o Leopoldovi Horovitzovi?

Leopold Horovitz bol jedným z viac ako desiatich detí košického obchodníka s vínom Hermana Horovitzza. Základom kreslenia a maľby sa učil v Košiciach u Imre Emanuela Rotha a možno aj Bélu Klimkovicsa. Od roku 1853 navštevoval Viedenskú akadémiu. V rokoch 1860 – 1863 žil vo Varšave a v rokoch 1863 – 1868 v Paríži, kde pravidelne vystavoval na prestížnom parížskom Salóne.

Koncom 60. rokov sa presťahoval do Varšavy, kde sa oženil a usadil na ďalších dvadsať rokov. Vďaka lukratívnym objednávkam z kruhov bohatých mešťanov a hlavne aristokracie sa Horovitz stal zakrátko známym a uznávaným portrétistom nielen vo Varšave, ale aj v Budapešti, Viedni, Mníchove, či v Berlíne. Jeho portréty z tohto obdobia sú charakteristické akademickou čistotou kresby, precíznym vypracovaním maľby vďaka tenkému kladeniu farebných vrstiev, vysokou mierou reprezentatívnosti a konvenčnými kompozíciami. Vo Varšave sa stretol s

veľkým ohlasom aj ako maliar žánrových námetov v parížskom duchu, bol dokonca jedným z prvých umelcov židovského pôvodu v Poľsku, ktorí v rámci žánrovej tvorby spracovali židovské námety.

Svojej nadnárodnej popularite vďaka Horovitz realizáciám portrétov významných osôb kultúrneho a politického života vtedajšej strednej Európy. Portrétom Adama Mickiewicza (1889) si získal srdcia Poliakov, portrétmi Móra Jókai (1888), Ferencza Pulszkého (1890) a Kolomana Tiszu (1894) náklonnosť Maďarov a portrétom Johanna Straussa ml. (1896) Rakúšanov.

K vyvrcholeniu Horovitzových ambícií však došlo v roku 1893, keď sa na pozvanie cisára Františka Jozefa I. natrvalo usadil vo Viedni. Tam portrétoval cisársku rodinu, exkluzívnu spoločnosť cisárskeho dvora a spoločenskú smotánku. Samotného cisára Franza Jozefa I. portrétoval viackrát a na jeho žiadosť vypracoval aj viacero spomienkových podobizní tragicky zosnulej cisárovnej Alžbety - Sissi. V do-

bovej tlači sa spomína, že publikum prijímalo Horovitzove portréty mŕtvej cisárovnej s nadmieru pozitívnym ohlasom. Leopold Horovitz zomrel vo Viedni v roku 1917 vo veku 79 rokov. So svojou manželkou Rózou London mali päť detí, z ktorých syn Armin (1880 – 1965) a dcéra Janina (1882 – 1941) sa tiež rozhodli profesionálne venovať maliarstvu. Rok po smrti Leopolda Horovitzza sa konala retrospektívna výstava vo Wiener Künstlerhaus (1918) a v roku 1938 vo Východoslovenskom múzeu v Košiciach.

Ako vznikol nápad zorganizovať túto veľkolepú výstavu?

Koncom roka 2015 prišiel PhDr. Robert Pollák, riaditeľ VSM, s myšlienkou usporiadať výstavu k storočnici úmrtia maliara Leopolda Horovitzza a oslovil vedenie SNG. Tento rozsiahly výstavný a edičný projekt vznikol len vďaka spolupráci dvoch významných inštitúcií, akými sú SNG Bratislava a VSM Košice.

Čím je výstava výnimočná?

Výstava predstavuje viac ako 50 originálnych umelcových diel nielen zo slovenských, ale aj z prestížnych zahraničných zbierok z Viedne, Budapešti, Varšavy a Krakova a zároveň približuje širšiu umeleckú produkciu daného obdobia – v siedmich sálach sú totiž okrem tvorby Leopolda Horovitzza vystavené aj diela jeho učiteľov, rovesníkov a nasledovníkov. K výstave vychádza rozsiahly slovensko-anglický katalóg mapujúci život a tvorbu tohto umelca a tiež dobu a stredoeurópsku spoločnosť, v ktorej žil a tvoril.

Kde a dokedy si možno výstavu pozrieť?

Výstava s názvom Leopold Horovitz (1838 – 1917) Stratený / Nájdený (Lost / Found) je verejnosti prístupná do 22. apríla 2018 v historickej budove Východoslovenského múzea na Námestí Maratónu mieru v Košiciach.

Komu ju odporúčate?

Všetkým, ktorí majú radi kvalitné umenie, tým, ktorí sa zaujímajú u históriu a všetkým, ktorí sa chcú dozvedieť viac o Košiciach a ich umeleckom dianí. ■

Myšlienky pri príležitosti chanuky

Nazývame ju sviatkom svetiel. Slávime ju v období roka, keď sú noci najdlhšie, keď sa nám dostáva málo slnečného svetla. Počas ôsmich dní však večer po večeri zapalujeme vždy o plamienok viac. Číslo osem je v židovskej viere symbolom dokonalosti – nie náhodou sa brit mila (obriezka) koná osem dní po narodení.

V slovíčku Chanuka sa objavuje aj výraz chinuch, t.j. výchova. Môžeme s istotou vyhlásiť, že deti v súvislosti so židovskou vierou oslovujú predovšetkým veselé sviatky, ako je Chanuka alebo Purim, teda sviatky, s ktorými sú spojené atraktívne, veselé tradície. Neplatí to však len v prípade detí. Aj medzi dospelými sú populárnejšie sviatky s menej prísnyimi pravidlami. Podľa mojich skúseností je v Maďarsku jedným z najpopulárnejších sviatkov práve Chanuka. Okrem toho Chanuka symbolizuje aj to, že Židia odvrátili nápor gréckej kultúry.

Chanuka je zároveň sviatkom posvätenia Svätyne. Po porážke Grékov našli Makabejci v ruinách Svätyne malú nádobku s olejom, ktorá mala vystačiť len na jeden deň, avšak olej horel celých osem dní, až do posvätenia Svätyne.

V náboženských kruhoch je zvykom zapalovať olej, za najviac kóšer považujeme olivový. Chanukiu postavíme do ľavého rohu okennej rímsy, pretože mezuzah je umiestnená na pravej strane. Je dôležité, aby sviečky svietili najmenej 30 minút! Zapalujeme ich sprava doľava. Kým sviečky horia, ženy nesmú vykonávať žiadnu prácu! Sviečky možno najskôr zapáliť po východe hviezd, najneskôr do polnoci. ■

Zdroj: Leopold Rosenberg: Zákony židovského náboženstva – v krátkosti o Šulchan Aruchu

Dóra Miklós
(www.zsblog.hu)

V Parku ušľachtilých duší vo Zvolene sa prelína tragická minulosť s nádejou v ľudskosť a dobro

Park ušľachtilých duší, ktorý vznikol v roku 2009, nájdete vo Zvolene, pred vstupom do areálu židovského cintorína. Toto miesto pripomína smutnú minulosť, ale prináša aj nádej a vieru v ľudskosť, ktorá nevymizla ani počas krutých časov vojny a prenasledovania. Židovský cintorín vyvoláva pietu a tiché spomienky.

Nachádza sa v ňom masový hrob so 128 obeťami z radov miestnych Židov, partizánov a civilistov, ktorí tu boli zastrelení počas Slovenského národného povstania. Po vojne bol na tomto mieste osadený pamätník a v deväťdesiatych rokoch pribudol pamätník rómskeho holokaustu. Sú tragickou pripomienkou našej minulosti.

Akoby v kontraste k smútku týchto dvoch miest pôsobí priestor pred cintorínom, ktorý nesie názov Park ušľachtilých duší. Vzdáva vďaka ľudskosti a je symbolom nádeje. Židovský cintorín dlhé roky nepripomínal ničím pietne miesto. Bol zarastený, nepoužívaný, hromadili sa v ňom odpadky.

Vrátiť dôstojnosť tomuto miestu sa rozhodol Zvolenčan a člen židovskej obce - Jozef Klement. Niekoľko rokov organizoval čistiace brigády, inicioval finančné zbierky, presviedčal povolaných na mestskom úrade...

Od roku 1995 sa k nemu pripojila pani Alice Gingold, občianka USA, ktorá vo Zvolene pôsobila ako vyslankyňa Mierových zborov. Vďaka zbierke, ktorú zorganizovala s podporou priateľov v USA, bolo možné vykonať na cintoríne potrebné rekonštrukcie, sanácie zostatkových náhrobných kameňov a osadenie

spomienkových tabúl. Od roku 1998, keď sa konalo slávnostné znovuo otvorenie židovského cintorína, sa každoročne koná smútočná trizna s čítaním mien 633 zabitých židovských občanov zo Zvolena a okolia. Udalosť je zakaždým spojená so vzdelávacími prednáškami historikov pre študentov stredných škôl a verejnosť a tiež kultúrnou produkciou (film, divadlo tematicky zamerané).

Záštitu nad priestorom židovského cintorína prevzalo Mesto Zvolen a podujatie neúnavne organizuje Jozef Klement, v spolupráci so ŽNO BB a blízkou Technickou univerzitou.

Medzi rokmi 2008-2010 sa pred židovským cintorínom začala druhá časť príbehu, prinášajúca okrem smútku aj svetlo a nádej – stavba Parku ušľachtilých duší. Vzdáva úctu a vďaka ľuďom, ktorí pomáhali židovským spoluobčanom v rokoch ich prenasledovania a fyzickej likvidácie.

Títo hrdinovia vystavovali seba aj svoje rodiny obrovskému riziku. S ideou Parku ušľachtilých duší prišiel Miloš Žiak a Ladislav Snopko. Tento projekt sa podarilo zrealizovať vďaka finančnej podpore zo strany Izraelskej obchodnej komory na Slovensku a Technickej

univerzity vo Zvolene, ktorá pre účely parku poskytla pozemok. V priestoroch parku postupne pribudli tri pôsobivé umelecké monumenty. Päť metrov vysoký „obelisk nádeje“ od výtvarníka-skálar Pala Macha, „symbolická hrobka“ končiaca pri strome života navrhnutá architektom Petrom Abonyim.

Strop „hrobky“ je sklenený, ukotvený v železničnej koľajnici, ktorej smutná symbolika je jasná. Z koľajnice a skla je vytvorená vitrína vyplnená kamienkami obalenými medeným drôtom od výtvarníka Petra Kalmusa. Kamienky symbolizujú stratené životy zavraždených slovenských židovských občanov.

V roku 2014 pribudla do Parku ušľachtilých duší ďalšia časť celého príbehu. Na podnet Evy Klementovej sa počas spomienkovej trizny začali čítať, popri menách obetí, aj mená slovenských záchrancov židovských životov. Týchto ľudských a občianskych hrdinov poznáme vďaka zoznamu ocenených titulom „Spravodliví medzi národmi“, ktoré udeľuje štát Izrael. Preto aspoň tým, ktorých meno je známe, chce toto podujatie vzdať úctu a poklonu.

Je im venovaný „múr cti“, ktorý je súčasťou parku a je umiestnený na vonkajšej stene židovského cintorína.

Od roku 2017 sú na ňom tabule s menami záchrancov.

Vznik „múru cti“ podporili viacerí súkromní darcovia a tiež ŽNO. ■

Jozef Klement (Zvolen)

Po stopách Raoula Wallenberga

Dňa 16. novembra sa vo Veľkom Mederi v priestoroch Obchodnej akadémie a Gymnázia Mateja Korvína uskutočnilo regionálne kolo súťaže Po stopách Raoula Wallenberga, organizovanej Združením Raoula Wallenberga. Účastníkov súťaže pozdravil riaditeľ Maďarského inštitútu v Bratislave Imre Molnár. Na súťaži vyhlásenej 15. júna 2017 sa z prihlásených družstiev zúčastnili štyri skupiny: z Bratislavy, Dunajskej Stredy, Győru a Veľkého Medera. Porota pod vedením predsedu Združenia Gábor Horna najprv hodnotila facebookovú stránku a videorozhovor. Následne študenti riešili test pozostávajúci z 25 otázok, zhotovili denník a absolvovali kolo otázok a odpovedí na tému zahraničných vecí.

Na celoštátnom kole sa v januári budú môcť zúčastniť víťazné družstvá desiatich regionálnych kôl a družstvo, ktoré podľa názoru poroty podalo mimoriadny výkon hodný postupu do finále.

Ďakujeme, že sme sa v zastúpení komárňanskej komunity mohli na súťaži zúčastniť. Vďačíme za to predovšetkým dobrým vzťahom s gymnáziom vo Veľkom Mederi. Jeho žiaci pri príležitosti Pamätného dňa holokaustu každoročne zavítajú do Útulku a na cintorín. Veľký Meder je jediným mestom regiónu, ktoré každoročne v júni usporiada pamätný deň obetí holokaustu aj napriek tomu, že v meste už nežijú príslušníci židovského národa. Pamäti rodáka z Veľkého Medera, Jošuu Weisa, ktorý prežil holokaust, zverejňovalo naše periodikum na pokračovanie pod názvom Od Veľkého Medera po Givatayim. ■

(fotás: <http://www.oagum.sk/>)

Žiadame Vašu podporu

Vážení čitatelia!

Prosíme Vás, aby ste podľa Vašich možností podporovali programy ŽNO v Komárne, ako aj vydávanie Spravodaja, údržbu budov a obnovu cintorína.

Od 1. januára 2008 môžete zasielať peniaze na nasledujúce účty (je možnosť platiť osobne na sekretariáte, ako aj poukázanie peňazí šekom):

Poukázanie peňazí z územia SR:

26384962/0900- Slovenská sporiteľňa alebo
10103804/5200- OTP Slovakia

Poukázanie peňazí zo zahraničia:

Adresa: Židovská náboženská obec v Komárne, Eötvösa 15, 94501 Komárno, Slovenská republika

IBAN: SK0609000000000026384962 SWIFT: GIBASKBX
Adresa banky: Slovenská sporiteľňa, Palatínova 33, 94501 Komárno

alebo

IBAN: SK525200000000010103804 SWIFT: OTPVSKBX
Adresa banky: OTP Slovakia, Záhradnícka 10, 94501 Komárno

Ďakujeme!

Krátke správy

✧ ŽNO, Klub Šalom a Spravodajcu finančne podporili: anonymní darcovia. Ďakujeme.

✧ S finančnou podporou mesta Komárno sa začala rekonštrukcia chránených náhrobkov nášho cintorína.

✧ Kancelária ŽNO bude v dňoch 27. až 29. decembra zatvorená. Počas týchto dní nás môžete kontaktovať na adrese kile@menhaz.sk.

✧ V Bratislave sa v novembri zišli na zasadnutí členovia predsedníctva Ústredného zväzu židovských náboženských obcí v Slovenskej republike a zástupcovia náboženských obcí. Účastníci zasadnutia schválili nový systém financovania v nasledujúcom roku, v zmysle ktorého sa dotácie v roku 2018 budú pridelať na základe iných ukazovateľov ako doteraz.

✧ S finančnou podporou Nitrianskeho samosprávneho kraja sme vydali trojjazyčný leták o mikve (rituálnom kúpeli) a budove na Eötvösovej ulici 9, mapu a zrealizovali sme exteriérnu roll-up výstavu.

Chanuka 5778

Židovská náboženská obec v Komárne
Komáromi Zsidó Hitközség
קהילה היהודית בקומארום

Počas ôsmich dní večer po večeri zapalujeme vždy o plamienok viac. V náboženských kruhoch je zvykom zapalovať olej, za najviac kóšer považujeme olivový. Náš článok na strane 3.

Najvýznamnejšie podujatia ŽNO v Komárne v roku 2018

Pamätný deň holokaustu a TuBiŠvat

Purim

Pesach – sederový večer 1. seder

Komárňanské dni

Deň martýrov - predtým stretnutie 1968-2018

Európsky deň židovskej kultúry

Erev Roš Hašana

1. deň Roš Hašana

Kol Nidre

Jom Kipur

Sukot

Výlet

Chanuka

nedeľa, 28. januára 2018

štvrtok, 1. marca 2018

piatok, 30. marca 2018

utorok, 1. mája 2018

nedeľa, 10. júna 2018

nedeľa, 26. augusta 2018

nedeľa, 9. septembra 2018

pondelok, 10. septembra 2018

utorok, 18. septembra 2018

streda, 19. septembra 2018

nedeľa, 30. septembra 2018

október alebo november 2018

nedeľa, 2. decembra 2018

Končí sa program MACHAR

Náš online vzdelávací program sa pomaly chýli ku koncu. Vyše 150 náučných filmov, ktoré sme zverejnili počas štyroch semestrov, si môžete po registrácii pozrieť na stránke <http://kehreg.com/machar/>. ■

Myšlienky redaktora

Už o niekoľko týždňov nám zaklope na dvere sviatok Chanuka. O takomto čase si vždy spomeniem na to, keď sme sa ako poslucháči univerzity učili, že chanukiu, osemramenný svietnik, je zvykom dávať do okna. Bolo to pre mňa čosi nepredstaviteľné, veď naša babička kládla svietnik na starý šijací stroj, my sme sviečky zapalovali na kuchynskom stole a chanukiu sme nevykladali do okna dokonca ani v sídle našej komunity, v Útulku. Slovom, nechápal som, prečo by malo byť niečím výnimočným to, že odkaz týchto mimoriadnych dní hlásame z našich okien počas ôsmich večerov za sebou.

Pred niekoľkými rokmi, počas mojich výskumov v Izraeli, som pochopil, čo to znamená, ak z každého domova vyžaruje svoje svetlo zázrak Chanuky. Po zotmení, keď som sa vybral domov z univerzity, prechádzajúc ulicami Ramat Ganu, kochal som sa pohľadom na mihotavé plamienky, ktoré v oknách či záhradách najdrobnejších domčekov žiarili rovnakou intenzitou, ako zo štrnásteho poschodia vysokých vežiakov. Nehovoriac o chanukiách umiestnených pred budovami verejných inštitúcií, či na ich streche.

Hlásajme zázrak aj v roku 5778! Šťastné sviatky! ■

PA

